

UDC | УДК : 343.81

Анотація: Проаналізовано стан наукової розробки проблеми визначення періодів розвитку законодавства України у сфері виконання покарань. Вироблено авторську періодизацію законодавства України у сфері виконання покарань, на підставі чого запропоновано такі періоди: 1) законодавство у сфері виконання покарань Київської Русі та земель, що утворилися після феодалної роздробленості; 2) законодавство у сфері виконання покарань у період існування Галицько-Волинського князівства, Литовсько-Руської держави та протягом перебування України під владою Речі Посполитої; 3) законодавство у сфері виконання покарань козацької держави та під час перебування України у складі Австро-Угорської й Російської імперій; 4) законодавство у сфері виконання покарань періоду українського державотворення; 5) виправно-трудове законодавство УСРР/УРСР; 6) виправно-трудове законодавство незалежної України до прийняття Кримінально-виконавчого кодексу; 7) сучасне кримінально-виконавче законодавство.

Ключові слова: покарання; законодавство у сфері виконання покарань; кримінально-виконавча (пенітенціарна) система; історико-правовий аналіз; періодизація.

TO THE PROBLEM OF OPTIMIZATION OF PERIODIZATION OF PENITENTIARY LEGISLATION OF UKRAINE

PUZYRIOV, M.

*Candidate of Legal Sciences, lecturer,
Chernihiv Law College of the State Penitentiary
Service of Ukraine*

Abstract

The state of scientific research concerning the problem of determining the periods of penitentiary legislation of Ukraine is analyzed. The pluralism of criteria for division of historical periods is found out, such as: 1) the concept of period on the foundations and objectives of penitentiary activity; 2) the historical development of a particular type of punishment; 3) historical and ideological; 4) legal. The periodization of penitentiary legislation of Ukraine is carried out. The optimal periodization of penitentiary legislation of Ukraine is formed, whereby the following periods are proposed: 1) penitentiary legislation of Kyiv Rus and lands formed after the feudal (IX – the beginning of XIII centuries); 2) penitentiary legislation in the period of the Galicia-Volyn principality, Lithuanian-Russian state and staying of Ukraine under the power of Polish State

ДО ПРОБЛЕМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ПЕРІОДІВ РОЗВИТКУ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ У СФЕРІ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ

М. С. ПУЗИРЬОВ

*кандидат юридичних наук, викладач,
Чернігівський юридичний коледж
Державної пенітенціарної служби України*

✉ зв'язок з автором: mpusyriov@mail.ru

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Законодавство будь-якої держави за усіх часів завжди відображало державний лад, економічний та соціальний устрій суспільства. Зазначене положення стосується і законодавства про порядок і умови виконання та відбування покарань. Із історії деяких держав (особливо соціалістичного табору) відомо, що практика виконання покарань тісно пов'язана з політичним ладом країни, а на сучасному етапі – з його економікою (яскравий приклад – пенітенціарна система Норвегії).

Пенітенціарна система – неодмінний супутник будь-якої сучасної держави, що супроводжує її протягом усієї історії свого існування. Разом із тим, не можна однозначно стверджувати, що пенітенціарна система і відповідне законодавство виникають одночасно із виникненням держави. Тому, використовуючи історико-правовий метод, у контексті розв'язання проблеми оптимізації періодів розвитку законодавства України у сфері виконання покарань, спробуємо виробити авторську періодизацію цього процесу.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ПУБЛІКАЦІЙ

Проблемам виконання та відбування покарань в Україні, в тому числі в історичній ретроспективі, присвятили низку праць такі вітчизняні вчені: Л. В. Багрій-Шахматов, В. А. Бадира, І. Г. Богатирьов, О. І. Богатирьова, О. М. Григор'єв, Т. А. Денисова, О. М. Джу́жа, І. В. Іваньков, А. В. Кирилюк,

(first half of the XIII century – the first half of XVII century); 3) penitentiary legislation of Cossack state and while Ukraine being under the power of the Austro-Hungarian and Russian empires (the second half of XVII – the beginning of XX centuries); 4) penitentiary legislation during the period of Ukrainian state building (1917–1922); 5) corrective and labor legislation of Ukrainian SSR (1922–1991); 6) corrective and labor legislation of independent Ukraine till the adoption of the Criminal-Executive Code (1991–2003); 7) contemporary penitentiary legislation of Ukraine (from 2003 till now).

Keywords: punishment; penitentiary legislation; criminal-executive (penitentiary) system; historical and legal analysis; periodization.

К ПРОБЛЕМЕ ОПТИМИЗАЦИИ ПЕРИОДОВ РАЗВИТИЯ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА УКРАИНЫ В СФЕРЕ ИСПОЛНЕНИЯ НАКАЗАНИЙ

ПУЗЫРЕВ М. С.

*кандидат юридических наук, преподаватель,
Черниговский юридический колледж
Государственной пенитенциарной службы Украины*

Аннотация: Проанализировано состояние научной разработки проблемы определения периодов развития законодательства Украины в сфере исполнения наказаний.

Выработана авторская периодизация законодательства Украины в сфере исполнения наказаний, на основании чего предложены следующие периоды: 1) законодательство в сфере исполнения наказаний Киевской Руси и земель, образовавшихся после феодальной раздробленности; 2) законодательство в сфере исполнения наказаний в период существования Галицко-Волынского княжества, Литовско-Русского государства и в течение пребывания Украины под властью Речи Посполитой; 3) законодательство в сфере исполнения наказаний казачьего государства и во время пребывания Украины в составе Австро-Венгерской и Российской империй; 4) законодательство в сфере исполнения наказаний периода украинского государствообразования; 5) исправительно-трудовое законодательство УССР; 6) исправительно-трудовое законодательство независимой Украины до принятия Уголовно-исполнительного кодекса; 7) современное уголовно-исполнительное законодательство.

Ключевые слова: наказание; законодательство в сфере исполнения наказаний; уголовно-исполнительная (пенитенциарная) система; историко-правовой анализ; периодизация.

О. Г. Колб, В. В. Кондратишина, В. Я. Конопельський, В. О. Корчинський, М. П. Мелентьев, В. О. Меркулова, О. П. Неалов, О. І. Осауленко, Р. М. Підвисоцький, Г. О. Радов, В. В. Россіхін, А. Х. Степанюк, В. М. Трубников, С. Я. Фаренюк, С. В. Царюк, І. С. Яковець, О. Н. Ярмиш, М. М. Яцишин та ін. Зазначені вчені здійснили вагомий внесок у вирішення проблеми періодизації законодавства України у сфері виконання покарань, проте їх дослідження стосувалися кримінально-виконавчої діяльності або в окремий історичний період, або в межах досліджуваних ними видів покарань чи категорій засуджених. Крім того, кожен вчений застосовував різні критерії для побудови такої періодизації, що ускладнює уніфікацію за досліджуваним напрямом.

МЕТА СТАТТІ

полягає в аналізі стану наукової розробки проблеми визначення періодів розвитку законодавства України у сфері виконання покарань, виокремленні критеріїв для поділу історичних періодів, і на цій основі виробленні оптимальної періодизації цього процесу.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Що стосується розвитку законодавства у сфері виконання покарань в Україні, то воно охоплює довгий історичний період, який для зручності можна поділити на декілька основних періодів. Однак в юридичній літературі поки що відсутня єдність поглядів на перелік і зміст таких періодів, через що вченими пропонуються різноманітні підходи до періодизації історії кримінально-виконавчого права та законодавства. При цьому вихідні критерії для поділу історичних періодів можуть бути зовсім різними.

На нашу думку, подібний плюралізм пояснюється обранням різними вченими власних критеріїв для здійснення періодизації розвитку вітчизняного законодавства у сфері виконання покарань. У процесі проведеного дослідження серед таких критеріїв нами виокремлено наступні:

1. Погляди епохи на підвалини та завдання кримінально-виконавчої діяльності. За цим критерієм відомий вітчизняний учений-пенітенціарист Г. О. Радов в історії розвитку тюрми виокремлює три періоди: перший характеризується повною байдужістю уряду і суспільства до засуджених; другий, починаючи з Д. Говарда, – активною діяльністю філантропічного характеру приватних осіб, які співчували засудженим; третій – переходом тюремного питання на політичний ґрунт, прагненням зробити тюрму активною учасницею загальнополітичної діяльності держави, спрямованої на боротьбу із злочинністю як соціальною хворобою [1, с. 4]. Певного онов-

Open Access

This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

лення цьому критерію надали інші вітчизняні вчені, виокремивши такі періоди розвитку засобів виправлення і ресоціалізації засуджених: каральний, пенітенціарний і оновлений [2, с. 149]. Вбачаємо, що квінтесенцією наведеної періодизації є саме гуманістична спрямованість обраного авторами критерію. До недоліків застосування цього критерію, на нашу думку, можна віднести, по-перше, його ненормативний характер (тобто відсутність прив'язки до того чи іншого кодифікованого нормативно-правового акта), по-друге (що певною мірою корелює з попередньою вадою), – «розмитість» часових меж того чи іншого періоду, по-третє, – застосуванням критерію до покарань, пов'язаних з позбавленням волі.

2. Історичний розвиток окремого виду покарання. Так, І. Г. Богатирьовим та Ю. В. Сокоринським виділено такі періоди розвитку і становлення покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців: становлення та розвиток покарання у виді тримання військовослужбовців в дисциплінарній військовій частині (1878–1917 рр.); ліквідація дисциплінарних військових частин у вітчизняній армії (1917–1919 рр.); відновлення кримінального покарання у виді тримання в дисциплінарній військовій частині у вітчизняному законодавстві (1919–1934 рр.); скасування інституту дисциплінарних військових частин у роки масових політичних репресій (1934–1940 рр.); введення дисциплінарних військових частин для вирішення бойових задач (з 1940 р.); зміна підстав для направлення засуджених до дисциплінарних батальйонів і подальша систематизація норм, що стосувалися покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців (1957–2001 рр.). Характерною особливістю даної періодизації є те, що в кожному періоді розвитку покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців приймалися нові нормативно-правові акти, які якісно впливали на його ефективність [3, с. 27]. Вадю цього критерію є одночасно і його вузькість, що дає змогу застосовувати його виключно для одного виду покарання, унеможливаючи застосування для періодизації розвитку вітчизняного законодавства у сфері виконання покарань загалом. Зазначений критерій застосовують й інші вітчизняні дослідники [4, с. 22].

3. Історико-ідеологічний. За цим критерієм більшість сучасних дослідників пенітенціарної проблематики виокремлюють такі періоди: 1) дореволюційний (до 1917 р.); 2) радянський (1917–1991 рр.); 3) пострадянський (сучасний) (з 1991 р.) [5, с. 203; 6, с. 7]. Існує і дещо розширений варіант такої періодизації: 1) дореволюційний період (до 1917 р.); 2) період становлення кримінально-виконавчої системи (1917–1930 рр.); 3) період репресивної практики застосування покарань (1930–1953 рр.); 4) період кодифікації виправно-трудового законодавства (1953–1990 рр.); 5) сучасний період

(1990 р. по теперішній час) [7, с. 180]. Водночас слід звернути увагу на окремі історичні хиби, допущені цією групою дослідників, які чомусь не враховують, що розвиток законодавства (в тому числі у сфері виконання покарань) на теренах України відбувався не лише в межах такого широкого проміжку часу, як від утворення на теренах сучасної України першого централізованого державного утворення – Київської Русі – та дією першого законодавчого акта – Руської Правди, до розпаду 1917 р. Російської імперії. Українські землі у так званій «дореволюційний (до 1917 р.)» період перебували й у складі Галицько-Волинського князівства, Литовсько-Руської держави, Речі Посполитої, Австро-Угорської імперії, і нівелювати увесь цей відрізок часу словосполученням «дореволюційний період» є, м'яко кажучи, історичною профанацією, так само, як і вміщувати період кодифікації виправно-трудоного законодавства в історичні рамки 1953–1990 рр., забуваючи, що виправно-трудоного законодавство УСРР та УРСР за радянських часів кодифікувалося лише два рази – 1925 р. та 1970 р.

Водночас сучасна пенітенціарна наука провадить поглиблену періодизацію вже в межах наведеної вище. Так, професором І. Г. Богатирьовим здійснено періодизацію шляхом спочатку інтеграції, а потім розгалуженої диференціації радянського й пострадянського етапів формування та забезпечення державної політики у сфері виконання покарань, а саме: 1) становлення кримінально-виконавчої системи (1917–1930 рр.); 2) репресивна практика застосування покарань (1930–1953 рр.); 3) гуманізація кримінально-виконавчої сфери (1953–1990 рр.); 4) сучасний стан кримінально-виконавчих правовідносин (з 1991 р. дотепер) [8, с. 27–57].

4. Нормативний критерій. За цим критерієм виокремлюється чотири періоди розвитку вітчизняного законодавства у сфері виконання покарань: 1) докодифікаційний (до 1925 р.); 2) першої кодифікації виправно-трудоного законодавства (1925–1970 рр.); 3) другої кодифікації виправно-трудоного законодавства (1970–2004 рр.); 4) третьої кодифікації законодавства у сфері виконання покарань (з 2004 р.) [9, с. 4; 10, с. 12]. На нашу думку, цей критерій є доволі універсальним, оскільки: 1) чітко орієнтований на джерела законодавства у

сфері виконання покарань, провідне місце серед яких посідають кодифіковані нормативно-правові акти; 2) позбавлений будь-якої заідеологізованості та заангажованості; 3) може бути застосований до покарань, як пов'язаних з позбавленням волі, так і не пов'язаних з позбавленням волі. До окремих недоліків застосування цього критерію при здійсненні періодизації розвитку вітчизняного законодавства у сфері виконання покарань можна віднести те, що він не враховує типи та форми держави і права в різні історичні часи, особливості кримінально-виконавчих джерел та інститутів, а також інші соціально-політичні характеристики.

На нашу думку, усі ці та інші варіанти періодизації історії законодавства у сфері виконання покарань України, безумовно, слугують поглибленню вивчення розвитку кримінально-виконавчих відносин у нашій державі. Разом із тим, урахувавши плюралізм критеріїв для поділу історичних періодів, з метою уніфікації історико-правових пенітенціарних процесів, видається доцільним конкретизувати періодизацію національного законодавства у сфері виконання покарань, урахувавши при цьому типи та форми держави і права в різні історичні часи, особливості кримінально-виконавчих джерел та інститутів, а також інші соціально-політичні характеристики. За нашим переконанням, серед сучасних дослідників на особливу увагу заслуговує позиція В. В. Кондратішиної, яка, поклавши в основу такий критерій, як діалектичний зв'язок соціально-правових явищ, зокрема злочин і покарання, до типів кримінально-виконавчої політики України віднесла:

- а) кримінально-виконавчу політику Київської Русі (IX – XVII ст.);
- б) кримінально-виконавчу політику Козацької держави (середина XII – середина XVII ст. – від Богдана Хмельницького до Кирила Розумовського);
- в) кримінально-виконавчу політику УРСР (1922–1970 рр.);
- г) кримінально-виконавчу політику періоду дії ВТК УРСР (1971–1991 рр.);
- г) кримінально-виконавчу політику незалежної України періоду становлення (1991–1998 рр.);

д) кримінально-виконавчу політику сучасного періоду розвитку України (1998 – по теперішній час) [11, с. 194–195].

Не претендуючи на якісь принципові підходи щодо періодизації історії національного законодавства у сфері виконання покарань, ми лише уточнимо наведену вище класифікаційну позицію на рахунок гармонізації і безперервності певних історичних дат і подій. По-перше, кримінально-виконавча політика Київської Русі охоплює період IX–XIII ст., а не IX–XVII ст., оскільки у період XIV–XVII ст. українські землі перебували у складі Литовської держави та Речі Посполитої. По-друге, вміщувати кримінально-виконавчу політику Козацької держави (від Богдана Хмельницького до Кирила Розумовського) в такі історичні межі, як середина XII – середина XVII ст., є історично неправильним; правильним є проміжок часу середина XVII – середина XVIII ст. По-третє, очевидно, що між п. «б» і «в» спостерігається випадіння цілих століть, хоча у часи, про які не говориться В. В. Кондратішиною, законодавство у сфері виконання покарань України також певним чином розвивалося і мало свою специфіку. По-четверте, дискусійними виявляються періоди за п. «в» і «г», оскільки: 1) назва періоду за п. «в» поглинає «г»; 2) автором наведеної періодизації випущено з уваги той факт, що ВТК на території сучасної України за радянських часів приймався не лише 1970 р., а й 1925 р. По-п'яте, потребують деякого уточнення часові межі й найменування періодів за п. «г» і «д». Звісно, у нас не виникає заперечень щодо початку обчислення періоду за п. «г», що вихідним роком є рік здобуття Україною незалежності – 1991 р. Водночас завершення періоду становлення кримінально-виконавчої політики незалежної України В. В. Кондратішина прив'язує до 1998 р. – року утворення Державного департаменту України з питань виконання покарань [12]. Із цим можна подискутувати, зважаючи на те, що до 1 січня 2004 р. в Україні діяв ВТК, прийнятий 1970 р., тобто трансформація виправно-трудоного законодавства у кримінально-виконавче ще не завершилася, незважаючи на те, що ще до прийняття 11 липня 2003 р. КВК України у вищих навчальних закладах вже викладалася така навчальна дисципліна, як «Кримінально-виконавче право». Разом із тим, раціональне зерно прив'язки саме до 1998 р.

може полягати¹ в тому, що згідно з п. 1 чинного на той час Положення про Державний департамент України з питань виконання покарань [13] Державний департамент України з питань виконання покарань визнавався центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом, який безпосередньо реалізовує єдину державну політику у сфері виконання кримінальних покарань (курсив наш. – М. П.). Тоді якщо виходити з цієї позиції і зважати на те, що 2010 р. було утворено Державну пенітенціарну службу України, реорганізувавши Державний департамент України з питань виконання покарань [14], тобто державна політика у сфері виконання кримінальних покарань набула вже пенітенціарного вектору розвитку [15], то можна вносити корективи до назви й часових меж періоду, запропонованого В. В. Кондратішиною за п. «д» – кримінально-виконавча політика сучасного періоду розвитку України (1998–2010 рр.). Зважаючи на сучасні трансформаційні процеси, що відбуваються у сфері кримінально-виконавчих правовідносин [16; 17], і той факт, що центральним органом виконавчої влади, який забезпечує реалізацію державної політики у сфері виконання кримінальних покарань, є Державна пенітенціарна служба України [18], можемо виокремити найновітніший етап з усіх перелічених вище – сучасну пенітенціарну політику України (2010 р. – по теперішній час). Проте в нашому дослідженні ми розробляємо періодизацію розвитку вітчизняного законодавства у сфері виконання покарань, тому вважаємо за доцільне віддавати перевагу нормативно-правовим актам, що регламентують порядок і умови виконання та відбування покарань, а не функціонування центральних органів виконавчої влади.

Для формування остаточної картини періодизації національного законодавства у сфері виконання покарань не можемо оминати увагою позицію М. М. Яцишина, викладену в монографічному дослідженні «Історико-правові засади кримінально-виконавчої політики України» [19]. Архітектоніка цього дослідження говорить про такі вихідні історико-правові межі кримінально-виконавчої

¹ Таке словосполучення («може полягати») ми використовуємо не випадково, а зважаючи на те, що подана нами за ним аргументація не знайшла відображення в аналізованому дисертаційному дослідженні В. В. Кондратішиною.

політики України: 1) становлення та формування вітчизняної кримінально-виконавчої політики; 2) політика у сфері виконання покарань у Російській імперії та Радянському Союзі; 3) кримінально-виконавча політика України пострадянського періоду.

Втім, детальний структурно-логічний аналіз монографії та автореферату докторської дисертації М. М. Яцишина дає нам підстави вважати, що поіменований учений дотримується такої періодизації кримінально-виконавчої політики України:

I. Виконання покарань в епоху «Руської правди».

II. Виконання покарань на теренах України за Литовсько-Руської доби.

III. Розвиток української кримінально-виконавчої системи під впливом звичаєвого права Запорізької Січі (XVII–XVIII ст.) із залежністю в законодавчому відношенні від російського та польського нормотворення у цій сфері.

IV. Кримінально-виконавча політика під час перебування України у складі Російської імперії (XVIII – початок XX ст.).

V. Кримінально-виконавча політика в період українського державотворення 1917–1922 рр.

VI. Кримінально-виконавча політика радянського періоду (1922–1991 рр.).

VII. Кримінально-виконавча політика незалежної України, яка, ураховуючи динаміку пострадянської законотворчості у сфері виконання покарань, поділяється на такі періоди:

1-й період – 1990–1993 рр. – формування нової стратегії кримінально-виконавчої політики шляхом внесення змін і доповнень до ВТК України з метою гуманізації карального механізму виконання покарань, прийняття цілої низки нормативно-правових актів, що започатковували реформування кримінально-виконавчої системи України, передусім постанови Кабінету Міністрів України «Про Основні напрями реформи кримінально-виконавчої системи в Українській РСР» від 11 липня 1991 р. № 88;

2-й період – 1993–1996 рр. – прийняття важливих законодавчих актів з конкретних проблем пенітенціарної політики, пов'язаних із набуттям Україною членства в Раді Європи (1995 р.), і поступове

приведення вітчизняного законодавства у відповідність із загальноєвропейськими та світовими стандартами;

3-й період – 1996–2000 рр. – організація широкомасштабної протидії злочинності на основі «Комплексної цільової програми боротьби зі злочинністю на 1996–2000 рр.», утворення ДДУПВП та виведення його з підпорядкування МВС України;

4-й період – 2000–2009 рр. – створення законодавчої бази кримінально-виконавчої політики. Найважливішою подією на цьому шляху стало прийняття Верховною Радою України 5 квітня 2001 р. нового КК України, 11 липня 2003 р. – КВК України, а 23 червня 2005 р. – Закону України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України» [20, с. 11].

ВИСНОВОК

Таким чином, з урахуванням наведених вище уточнень, на нашу думку, варто говорити про такі періоди розвитку національного законодавства у сфері виконання покарань:

1) законодавство у сфері виконання покарань Київської Русі та земель, що утворилися після феодальної роздробленості (IX – початок XIII ст.);

2) законодавство у сфері виконання покарань у період існування Галицько-Волинського князівства, Литовсько-Руської держави та протягом перебування України під владою Речі Посполитої (перша половина XIII ст. – перша половина XVII ст.);

3) законодавство у сфері виконання покарань козацької держави та під час перебування України у складі Австро-Угорської й Російської імперій (друга половина XVII – початок XX ст.);

4) законодавство у сфері виконання покарань періоду українського державотворення (1917–1922 рр.);

5) виправно-трудове законодавство УСРР/УРСР (1922–1991 рр.);

6) виправно-трудове законодавство незалежної України до прийняття Кримінально-виконавчого кодексу (1991–2003 рр.);

7) сучасне кримінально-виконавче законодавство (з 2003 р. й дотепер).

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Хрестоматія з історії пенітенціарної системи України / [упоряд. Г. О. Радов, І. І. Резник]. – К. : РВВ КІВС, 1998. – Т. 1. – Ч. 1. – 414 с.
2. Богатирьов І. Г. Теорія і практика виправлення та ресоціалізації засуджених, які відбувають покарання у виправних колоніях середнього рівня безпеки : навч. посіб. / Богатирьов І. Г., Василяка Д. К., Шкута О. О. – К. : Дакор, 2014. – 176 с.
3. Богатирьов І. Г. Кримінально-виконавча характеристика покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців : монографія / І. Г. Богатирьов, Ю. В. Сокоринський. – К. : Дакор, 2013. – 168 с.
4. Мозгова В. А. Громадські роботи як вид покарання : теорія і практика : монографія / Мозгова В. А. – К. : Дакор, 2014. – 248 с.
5. Богатирьов І. Г. Виправний центр як суб'єкт запобігання злочинам : монографія / Богатирьов І. Г., Зубов Д. О., Маковій В. В. ; за заг. ред. докт. юрид. наук, проф. І. Г. Богатирьова. – К. : Дакор, 2014. – 232 с.
6. Копотун І. М. Теоретико-прикладні та правові засади запобігання злочинам, що зумовлюють виникнення надзвичайних ситуацій у виправних колоніях України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора юрид. наук : спец. 12.00.08 «Кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право» / І. М. Копотун. – О., 2014. – 40 с.
7. Бандоля Л. Г. Криминологічні засади запобігання ухиленню від відбування покарання, не пов'язаного з позбавленням волі (за матеріалами кримінально-виконавчої інспекції) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Бандоля Людмила Григорівна. – К., 2013. – 263 с.
8. Богатирьов І. Г. Теорія і практика виконання кримінально-виконавчою інспекцією покарань, не пов'язаних із позбавленням волі : монографія / Богатирьов І. Г. – К. : Атіка, 2005. – 312 с.
9. Пузирьов М. С. Диференціація та індивідуалізація виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право» / М. С. Пузирьов. – К., 2012. – 20 с.
10. Пузирьов М. С. Реалізація виправними колоніями принципу диференціації та індивідуалізації виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк : моногр. / Пузирьов М. С. ; за наук. ред. докт. юрид. наук, проф. І. Г. Богатирьова. – К. : Дакор, 2014. – 300 с.
11. Кондратішина В. В. Кримінально-виконавча політика України : формування та реалізація : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Кондратішина Вікторія Вікторівна. – Львів, 2009. – 275 с.
12. Про утворення Державного департаменту України з питань виконання покарань : Указ Президента України від 22 квіт. 1998 р. № 344/98 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/344/98>
13. Про Положення про Державний департамент України з питань виконання покарань : Указ Президента України від 31 лип. 1998 р. № 827/98 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/827/98>
14. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади : Указ Президента України від 9 груд. 2010 р. № 1085/2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1085/2010>
15. Пузирьов М. С. Пенітенціарний вектор розвитку державної політики у сфері виконання кримінальних покарань / М. С. Пузирьов // Ступенева професійна освіта у вітчизняному та європейському освітньому просторі : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Чернігів, 7 черв. 2012 р.). Чернігівський юридичний коледж Державної пенітенціарної служби України. – Чернігів : Видавець Лозовий В. М., 2012. – С. 256–260.
16. Богатирьов І. Г. Доктринальна модель побудови пенітенціарної системи України нового типу : інноваційний проєкт / Богатирьов І. Г. – К., 2014. – 56 с.
17. Трансформація кримінально-виконавчого законодавства України (пенітенціарна доктрина) / [Богатирьов І. Г., Богатирьов А. І., Іваньков І. В., Пузирьов М. С., Царюк С. В.]. – К. : Дакор, 2014. – 156 с.
18. Про затвердження Положення про Державну пенітенціарну службу України : Указ Президента України від 6 квіт. 2011 р. № 394/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/394/2011>.
19. Яцишин М. М. Історико-правові засади кримінально-виконавчої політики України : монографія / Яцишин М. М. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2010. – 440 с.
20. Яцишин М. М. Історико-правові засади кримінально-виконавчої політики України : автореф. дис. ... доктора юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень» / М. М. Яцишин. – К., 2010. – 32 с.